

RPO-686921-VII-720.5/KM

**Raport Krajowego Mechanizmu Prewencji
z wizytacji w Zakładzie Karnym w Sieradzu
(wyciąg).**

1. Wstęp

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku w dniu 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. 2007 Nr 30, poz. 192) oraz działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniach 26 - 28 października 2011 r., do Zakładu Karnego w Sieradzu, mieszczącego się przy ul. Orzechowej 5 (zwanego dalej Zakładem, placówką lub jednostką) udali się pracownicy Zespołu „Krajowy Mechanizm Prewencji” (dalej: KMP).

Pracownicy Krajowego Mechanizmu Prewencji sprawdzili na miejscu sposób traktowania osób pozbawionych wolności, w szczególności pod względem ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

W ramach wizytacji wykonano następujące czynności:

- przeprowadzono rozmowę dyrektorem Zakładu;
- obejrzano teren jednostki oraz pomieszczenia we wszystkich oddziałach mieszkalnych, w tym wybrane losowo cele mieszkalne, cele przejściowe, świetlice, cele do wykonywania kary dyscyplinarnej w postaci umieszczenia w celi izolacyjnej, cele zabezpieczające, łaźnie, warsztat, pomieszczenia

kuchni, sale widzeń, pomieszczenia ambulatorium z izbami chorych, pola spacerowe oraz świetlicę centralną wraz z radiowęzłem i biblioteką,

- przeprowadzono na osobności oraz w celach mieszkalnych rozmowy z losowo wybranymi osadzonymi.

W trakcie wizytacji wykorzystano następujące urządzenia pomiarowo-rejestrujące: multimetr CEM DT-8820 oraz dalmierz laserowy Makita LD060P.

Pracownicy Krajowego Mechanizmu Prewencji poinformowali dyrektora o wstępnych ustaleniach dokonanych w ramach powyższych czynności, a także wysłuchali jego uwag i wyjaśnień.

Ponadto, po zakończeniu wizytacji przeanalizowano „Porządek wewnętrzny Zakładu” (Zarządzenie nr 5/11 Dyrektora Zakładu Karnego w Sieradzu z dnia 4 stycznia 2011 r. w sprawie porządku wewnętrznego Zakładu Karnego w Sieradzu), sprawozdanie z wizytacji jednostki przeprowadzonej w dniach 16 – 24 lutego 2010 r. przez sędziego penitencjarnego, sprawozdanie z działalności oddziału terapeutycznego dla skazanych z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonych umysłowo za rok 2010 oraz protokół Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Sieradzu z kontroli Zakładu Karnego w Sieradzu, przeprowadzonej w dniu 13 czerwca 2011 r.

2. Legalność pobytu

Zakład Karny w Sieradzu jest jednostką typu zamkniętego z oddziałami typu półotwartego dla młodocianych i odbywających karę po raz pierwszy, aresztu śledczego oraz z oddziałem terapeutycznym, w którym przebywają osoby z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi, w tym upośledzone umysłowo. W ramach Zakładu funkcjonuje także Oddział Zewnętrzny w Sieradzu (zwany dalej OZ), będący zakładem karnym typu półotwartego dla młodocianych i pierwszy raz odbywających karę pozbawienia wolności. Zakres wizytacji KMP obejmował ocenę traktowania osób pozbawionych wolności jedynie w Zakładzie Karnym, z tego też powodu w Raporcie pominięto informacje dotyczące OZ. Wskazać przy tym należy, iż sposób gromadzenia przez administrację danych statystycznych

uniemożliwił wyodrębnienie informacji dotyczących zaludnienia jednostki bez OZ.

W dniu wizytacji w placówce, o ustalonej pojemności 923 miejsc zakwaterowania, przebywało łącznie 907 osadzonych. Zaludnienie jednostki w dniu wizytacji wynosiło ok. 98%. W jednostce nie przebywali więźniowie osadzeni w warunkach poniżej 3 m².

3. Warunki bytowe

Posiłki dla osadzonych przebywających w Zakładzie przygotowywane są w kuchni usytuowanej w odrębnym budynku. Stan tych pomieszczeń uznać należy za dobry. Wszystkie spełniają normy HACCP. Kuchnia przygotowuje posiłki, które do osadzonych dostarczane są w termosach. W dniu wizytacji, w kuchni Zakładu, poza posiłkami podstawowej normy żywienia, przygotowywane były następujące rodzaje diet: lekkostrawna, cukrzycowa, bezmleczna, bezglutenowa i wyznaniowa. Zdaniem większości osadzonych, z którymi przedstawiciele KMP przeprowadzili rozmowy, żywienie oferowane przez Zakład jest dobre. Pojedyncze uwagi krytyczne dotyczyły monotonnego jadłospisu, niesmacznych i niedoprawionych posiłków, zbyt małych porcji.

Jednostka dysponuje boiskiem do koszykówki i piłki nożnej oraz 7 polami spacerowymi. W ocenie wizytujących kształt i rozmiar tych pól nie pozostawia więźniom wiele przestrzeni do spędzania czasu na świeżym powietrzu. Jest to tym bardziej niepokojące, że często jest to jedyna godzina w ciągu doby, jaką osadzeni mogą spędzać poza całą mieszkalną.

Kąpiel osadzonych odbywa się w łaźniach usytuowanych w poszczególnych pawilonach mieszkalnych. Ich stan można określić jako zadowalający, jednakże w wielu z nich na ścianach widoczne są ślady zawilgocenia. Przed wejściem do łaźni znajdują się punkty wydawania odzieży oraz miejsca wyposażone w ławki i wieszaki. Zastrzeżenia wizytujących budzi sposób monitorowania łaźni, z której korzystają osadzeni, o których mowa w art. 88 § 3 kodeksu karnego wykonawczego (dalej: k.k.w.). Mimo iż kąpiący się w niej skazany „niebezpieczny” ma zagwarantowaną intymność poprzez zamazanie na obrazie z

monitoringu miejsc intymnych, to jednak są one widoczne podczas jego przejścia z punktu wydawania odzieży pod prysznic. **W związku z powyższym, Krajowy Mechanizm Prewencji zaleca umiejscowienie kamery w łaźni w taki sposób aby transmitowany z niej obraz w pełni gwarantował kąpiącemu się prawo do intymności.**

W jednostce funkcjonuje kantyna, w której osadzeni mogą dokonywać zakupów trzy razy w miesiącu. Analiza cennika artykułów dostępnych w kantynie nie nasuwa zastrzeżeń co do wysokości cen.

Osadzeni zakwaterowani są w 216 celach mieszkalnych. W wizytowanej jednostce 13 cel mieszkalnych to cele kilkunastoosobowe (pojemność od 10 do 15 osób). Każda z nich wyposażona jest w piętrowe łóżka oraz zabudowany kąciek sanitarny. W ocenie przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji, pomimo że przepisy krajowe nie określają maksymalnej pojemności cel mieszkalnych w jednostkach penitencjarnych, to jednak odwołując się do ogólnych zasad wynikających przede wszystkim z aktów prawa międzynarodowego należy stwierdzić, iż warunki sanitarno-higieniczne panujące w celach mieszkalnych kilkunastoosobowych nie zapewniają standardów minimalnych, tak aby można było mówić o poszanowaniu praw i godności przebywających w nich osób.

Podobne stanowisko wyraził Europejski Komitet Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (dalej CPT), który w Jedenastym Sprawozdaniu Ogólnym [CPT/Inf (2001) 16] stwierdził: *W wielu krajach wizytowanych przez Komitet, zwłaszcza w Europie Środkowej i Wschodniej, osadzonych często umieszcza się w celach wieloosobowych, w których koncentruje się całość lub większa część życia codziennego, tj. sen i aktywność dzienna, włącznie z higieną osobistą. Komitet zgłasza zastrzeżenia do samej idei takiego kwaterowania osadzonych w zamkniętych zakładach karnych. Zastrzeżenia te są tym większe, gdy w omawianych celach panuje znaczne zatłoczenie i niezdrowe warunki. Rzecz jasna, kwaterowanie w dużych celach wieloosobowych może być w pewnych krajach determinowane różnymi czynnikami, w tym kulturowymi. Tym niemniej na temat cel, w których żyją i śpią dziesiątki osadzonych razem, można powiedzieć więcej złego niż dobrego. Duże cele*

wieloosobowe nieodłącznie wiążą się z brakiem prywatności życia codziennego osadzonych. Ponadto istnieje wysokie ryzyko zastraszania i przemocy. Cele wieloosobowe sprzyjają rozwojowi subkultur przestępczych i ułatwiają utrzymanie spójności takich organizacji. Utrudniają także – jeśli nie uniemożliwiają – sprawowanie właściwej kontroli przez personel penitencjarny; ściślej rzecz ujmując, w razie niepokojów w zakładzie karnym trudno uniknąć zaangażowania pomocy o znacznej sile. W systemie dużych cel wieloosobowych właściwe kwaterowanie poszczególnych osadzonych, oparte na indywidualnej ocenie ryzyka i potrzeb, staje się zadaniem prawie niemożliwym. Wskazane wyżej problemy zwiększają się jeszcze, gdy przekroczono rozsądny poziom zapelnienia tych cel; poza tym w takiej sytuacji łatwiej o **znaczne pogorszenie panujących warunków na skutek przeciążenia wspólnych urządzeń, takich jak umywalki czy toalety, a także niewystarczającej wentylacji.**

Natomiast zgodnie z Regułą 19.3 Zalecenia Rec(2006)2 Komitetu Ministrów do państw członkowskich Rady Europy w sprawie Europejskich Reguł Więziennych (dalej Europejskie Reguły Więzienne), *więźniowie mają bezpośredni dostęp do pomieszczeń sanitarnych, które są higieniczne i respektują prywatność.* Podobnie przyjęto we Wzorcowych Regułach Minimum Postępowania z Więźniami (Genewa 1955), w Regule 12 stanowiąc: *Urządzenia sanitarne będą odpowiednie do zapewnienia każdemu więźniowi możliwości zaspokojenia potrzeb naturalnych w czysty i przyzwoity sposób.* Przywołane powyżej standardy międzynarodowe uznawane są za pewne minimum warunków uznawanych za możliwe do przyjęcia przez państwa członkowskie Rady Europy oraz Narody Zjednoczone.

Krajowy Mechanizm Prewencji w pełni podziela stanowisko wyrażone przez CPT oraz podkreśla potrzebę zapewnienia odpowiednich warunków sanitarno-higienicznych w celach kilkunastoosobowych. W ocenie przedstawicieli Mechanizmu wyodrębnienie jednej toalety dla 15-stu osób nie umożliwia osobie pozbawionej wolności załatwienia potrzeby fizjologicznej w każdym czasie, co więcej może stanowić źródło konfliktów między współosadzonymi. Trudno też zgodzić się, iż wszystkim osadzonym przebywającym w jednostce zapewniono

równe prawo dostępu do urządzeń sanitarnych, skoro w jednej z cel przypada jedna toaleta na 3 osoby, w innej zaś jedna na 15 osadzonych. Do dużego przeciążenia urządzeń sanitarnych dochodzi szczególnie w godzinach rannych, co powoduje, że część osadzonych zawsze zmuszona jest do długiego oczekiwania na możliwość skorzystania z toalety.

Większość cel mieszkalnych w jednostce nie posiada odgrodzonych trwale od celi kąpoków sanitarnych. Od reszty pomieszczenia odgrozione są jedynie 2 metrową obudową z płyty wiórowej, z wejściem osłoniętym zasłonką lub przesuwanymi drzwiami. W ocenie przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji, w przypadku braku możliwości zapewnienia w celi mieszkalnej pomieszczeń sanitarnych, które respektują prywatność, pojemność tej celi powinna zostać zmniejszona, tak aby pełniła funkcję celi jednoosobowej. Zgodnie z linią orzeczniczą Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (sprawa Peers przeciwko Grecji, skarga nr 28524/95) oraz mając na uwadze zalecenia CPT zaznaczyć należy, że korzystanie z otwartego kąpoka sanitarnego w sytuacji, gdy w celi przebywa więcej niż jeden osadzony, może zostać uznane za poniżające traktowanie.

Wszystkie cele są skanalizowane, dopływa do nich zimna woda. Okna zapewniają dopływ światła naturalnego umożliwiając czytanie.

Sprzęt kwaterunkowy w celach mieszkalnych w ocenie wizytujących był znacznie zużyty i zniszczony (pawilon A, B, C). W wielu z nich nie było stołów i taboretów odpowiednio do liczby zakwaterowanych osób. Łóżka piętrowe koszarowe nie posiadały zabezpieczeń przed upadkiem oraz nie posiadały drabinek wiodących do górnego poziomu. W ocenie przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji ich brak może przyczynić się do upadków i spowodować ewentualne uszkodzenia ciała osób, które wchodzą na łóżka korzystając z dostępnych, a nieprzystosowanych do tego mebli lub próbując na nie wskoczyć. Dla osób o obniżonej sprawności fizycznej wejście na piętrowe łóżko może okazać się bardzo trudne lub praktycznie niemożliwe. Również materace były znacznie zniszczone. W niektórych celach pawilonu C był zgniły parkiet. Podczas wizytacji pomieszczeń tego pawilonu zauważono obecność insektów.

Zdecydowanie najlepsze warunki zapewniono więźniom osadzonym w pawilonie D. Cele mieszkalne są wyposażone w nowy sprzęt, szafki do przechowywania rzeczy osobistych oraz łóżka z drabinkami i zabezpieczeniami górnych partii. W każdym pomieszczeniu zapewniono odpowiednią wentylację, oświetlenie i temperaturę, a także właściwe warunki higieniczno - sanitarne. Więźniowie tam przebywający nie zgłaszali żadnych uwag co do warunków bytowych. W pawilonie tym znajdują się wyłożone glazurą łaźnie oraz toalety. Wyodrębniono również pomieszczenie palarni.

Najgorsze warunki panują w pawilonie A. Jest to stary budynek noszący znamiona dużego wyeksploatowania, w którym znajduje się oddział terapeutyczny i pomieszczenia izby chorych. Wszystkie cele wymagają odnowienia. Cele są zniszczone, wyglądają na zdewastowane, ze ścian odpada tynk, widoczne są ślady zagrzybienia i wilgoci. Sprzęt kwaterunkowy znajdujący się na wyposażeniu celu tego pawilonu jest stary i zniszczony. W pomieszczeniach brakuje radiowęzła. Wątpliwości wizytujących budzi zły stan stolarki okiennej. **W opinii Krajowego Mechanizmu Prewencji przebywanie osadzonych w tych pomieszczeniach stanowi ryzyko poniżającego traktowania. W związku z tym, do czasu poprawy warunków bytowych należałoby w całości wyłączyć wymieniony pawilon z użytkowania.**

Należy także podkreślić, iż już podczas wizytacji przedstawicieli Rzecznika Praw Obywatelskich w Zakładzie Karnym w Sieradzu w 1998 r. rekomendowano pilne zdecydowanie o remoncie lub wyłączeniu pawilonu A. (Informacja o czynnościach, które z upoważnienia RPO zostały przeprowadzone w Zakładzie Karnym w Sieradzu RPO/292418/9/VII/6). Pomimo upływu 13 lat, złe warunki bytowe panujące w wymienionych pawilonach nadal stanowią istotny problem jednostki.

Z informacji udzielonych przez dyrektora Zakładu, dotyczących planowanych prac remontowych w pawilonie A wynika, że priorytetem w tym zakresie jest zabezpieczenie budynku od zewnątrz. W związku z tym w roku bieżącym wymienione zostało poszycie dachowe, obecnie trwają prace mające na

celu poprawę elewacji budynku, następnie zaś zostanie przeprowadzony remont pomieszczeń pawilonu.

W rozmowach indywidualnych więźniowie często podkreślali, że warunki w celach pawilonu A i C są wyjątkowo dokuczliwe. Szczególnie podnoszono zarzut dotyczący braku ciepłej wody w celach, braku pełnej zabudowy kąceków sanitarnych oraz obecności insektów. Uwagi dotyczyły też złego stanu materacy, stanu czystości i zagrzybienia ścian w celach, stanu podłóg, wyeksploatowanego sprzętu kwaterunkowego. Pojedyncze uwagi dotyczyły nieszczelnych okien, co skutkowało niską temperaturą powietrza w celach. Ponadto, osadzeni twierdzili, iż do cel nie wydaje się wystarczającej ilości środków pozwalających na utrzymanie w nich właściwej czystości (w szczególności podłóg i urządzeń sanitarnych). Podkreślić jednak należy, że osadzeni w pawilonie D nie skarżyli się na warunki bytowe w nim panujące, oceniając je jako dobre.

Mając na uwadze powyższe, Krajowy Mechanizm Prewencji rekomenduje, aby w trybie pilnym zapewnić osadzonym w oddziale terapeutycznym i pawilonie „C” odpowiednie warunki bytowe, zgodne z przepisami prawa krajowego oraz uznawanymi w tym zakresie standardami międzynarodowymi.

Protokół kontroli Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego z czynności przeprowadzonych w dniu 13 czerwca 2011 r. nie zawiera zaleceń pokontrolnych.

4. Personel

W dziale penitencjarnym zatrudnionych jest 25 osób, w tym 8 kobiet. Wszyscy pracownicy legitymują się wykształceniem wyższym. Średnia liczba osadzonych znajdujących się pod opieką wychowawcy to 63. Jak wynika z informacji uzyskanej od dyrektora główną trudnością w pracy w dziale penitencjarnym jest konieczność prowadzenia dokumentacji zarówno w formie papierowej jak i elektronicznej. Również psycholog zgłosił wizytującym potrzebę dodatkowych etatów, aby móc w pełni realizować powierzone mu zadania i programy. W dniu 28 października 2011 r. w placówce obecny był 1 psycholog,

który oprócz pracy na oddziale terapeutycznym realizował zadania nieobecnych psychologów w oddziałach penitencjarnych.

Krajowy Mechanizm Prewencji przypomina, że zgodnie ze stanowiskiem CPT - w przypadku niewystarczającej liczby personelu może okazać się niezbędna praca w godzinach nadliczbowych, w celu utrzymania podstawowego poziomu bezpieczeństwa i systemu zaopatrzenia na terenie zakładu karnego. Taki stan rzeczy może łatwo doprowadzić do wysokiego poziomu stresu wśród personelu i jego przedwczesnego „wypalenia”, co może wzmóc napięcie obecne w każdym zakładzie karnym” (Fragment § 26 Jedenastego Sprawozdania Ogólnego [CPT/Inf (2001) 16]). **W ocenie KMP, niezbędne jest zatem zapewnienie dodatkowych etatów dla psychologa, zarówno w oddziale terapeutycznym, jak i w innych oddziałach penitencjarnych.**

Pracownicy działu penitencjarnego systematycznie biorą udział w kursach specjalistycznych. W 2011 r. odbywały się kursy m.in. dotyczące udzielania pomocy postpenitencjarnej, sposobów radzenia sobie w sytuacjach trudnych w kontakcie z osadzonymi, zasad naboru do nauczania, zapobieganiu zdarzeniom nadzwyczajnym, prowadzenia oddziaływań wobec osadzonych wymagających intensywnego i pogłębionego oddziaływania, stosowania środków przymusu bezpośredniego oraz sporządzania opinii i wniosków o warunkowe przedterminowe zwolnienie. Krajowy Mechanizm Prewencji pozytywnie ocenia zakres tematyczny szkoleń i warsztatów oferowanych pracownikom wizytowanej placówki. Zgodnie bowiem z Europejskimi Regułami Więziennymi [Zalecenia Rec (2006)2] *Kierownictwo zapewnia, by w trakcie pracy zawodowej cały personel utrzymywał i poszerzał swoją wiedzę i kwalifikacje poprzez uczestnictwo w organizowanych w odpowiednich odstępach czasowych wewnętrznych kursach i poprzez ogólny rozwój (reguła 81.2). Szkolenie całego personelu obejmuje wiedzę w zakresie międzynarodowych i regionalnych instrumentów i standardów praw człowieka, w szczególności dotyczy to Europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, Europejskiej Konwencji o zapobieganiu torturom oraz nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu, jak również stosowania Europejskich Reguł Więziennych (81.4).*

5. Traktowanie osadzonych oraz środki przymusu bezpośredniego

W rozmowach indywidualnych większość ocen osadzonych dotyczących traktowania przez funkcjonariuszy była pozytywna. Rozmówcy odpowiedzieli przecząco na pytanie, czy funkcjonariusze Służby Więziennej naruszyli ich nietykalność osobistą lub niewłaściwie potraktowali. Nie byli też świadkami takich niedozwolonych zachowań wobec innych osadzonych. Wskazywali jednak, że zdarzają się prowokacje ze strony funkcjonariuszy. Pojawiły się również uwagi dotyczące pojedynczych funkcjonariuszy działu ochrony, którzy zgodnie z informacją skazanych, zwracają się do nich po nazwisku lub „na ty”. Należy przypomnieć, że zgodnie z treścią art. 27 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz.U. Nr 79, poz.523 ze zm.) funkcjonariusze i pracownicy Służby Więziennej w postępowaniu wobec osób pozbawionych wolności są obowiązani w szczególności szanować ich prawa i godność. Na konieczność wykonywania z poszanowaniem godności ludzkiej kary, środków karnych, zabezpieczających i zapobiegawczych wskazuje również treść art. 4 k.k.w.

Według informacji przekazanych przez dyrektora jednostki, osadzeni deklarujący swoją przynależność do podkultury więziennej stanowią 12% populacji zakładu. Osoby, które zgłaszały przypadki niewłaściwego traktowania przez współosadzonych, twierdziły, że Służba Więzienna podejmowała w takich sytuacjach niezwłoczne działania, polegające na rozładowywaniu konfliktów poprzez zmianę osadzenia.

W jednostce wydzielono 2 cele dla skazanych stwarzających poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu. W dniu wizytacji w Zakładzie przebywał jeden osadzony zaliczony do tzw. „niebezpiecznych”. Podczas rozmowy z wizytującymi nie wniósł on żadnych zastrzeżeń w zakresie traktowania.

Zakład dysponuje dwoma celami zabezpieczającymi oraz do wykonywania kary dyscyplinarnej w postaci umieszczenia w celi izolacyjnej. Ich stan techniczny nie budził zastrzeżeń. W 2011 r., do dnia wizytacji, cela zabezpieczająca wykorzystywana była 12 razy. Ponadto, bieżącym roku, stosowano następujące

rodzaje środków przymusu bezpośredniego: użycie siły fizycznej – 22 razy, założenie kajdan lub prowadnic – 19, założenie pasów obezwładniających trzyczęściowych – 10, założenie kasku ochronnego – 1, założenie pasów obezwładniających jednoczęściowych - 1.

Wizytujący dokonali analizy dwóch nagrań z monitoringu zastosowania środka przymusu bezpośredniego w postaci umieszczenia w celi zabezpieczającej. **W ocenie Krajowego Mechanizmu Prewencji w opisanych poniżej przypadkach doszło do poważnych naruszeń w zakresie stosowania środków przymusu bezpośredniego, a tym samym osadzeni Ci zostali poniżej i nieludzko potraktowani.**

Nagranie z dnia 2 września 2011 r. wskazuje, iż osadzony przebywający w celi zabezpieczającej od godz. 12⁰⁹ do 9¹⁷ dnia następnego nie otrzymał posiłku. Tymczasem, zgodnie z §9.4. Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 lipca 2010 r. w sprawie stosowania środków przymusu bezpośredniego oraz użycia broni palnej lub psa służbowego przez funkcjonariuszy Służby Więziennej (Dz.U. z 2010 r. Nr 147, poz. 983), w czasie pobytu w celi zabezpieczającej, należy zapewnić osobie pozbawionej wolności możliwość korzystania z posiłków oraz załatwienia potrzeb fizjologicznych.

Zastrzeżenia Krajowego Mechanizmu Prewencji budzi również sposób wykonania wymienionego środka przymusu bezpośredniego w dniu 14 lipca 2011 r. Jak wynika z analizowanego nagrania, podczas zapinania osadzonego w pasy (godz. 21⁵⁰), został on przygnieciony tarczą ochronną przez funkcjonariusza, mimo iż nie stawiał oporu, był bierny. Krajowy Mechanizm Prewencji przypomina, że zgodnie ze strasburską linią orzecniczą, użycie siły wobec więźnia za wyjątkiem wypadków, w których jest ono nieodzowne i nie jest nadmierne, a wynika z zachowania osadzonego, stanowi naruszenie art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, ponieważ uderza w poczucie godności (Ribitsch przeciwko Austrii, skarga nr 18896/91, Altay przeciwko Turcji, skarga nr 22279/93, Krastanov przeciwko Bułgarii, skarga nr 50222/99).

Ponadto, osadzony przez cały okres pobytu w celi przebywał w samej bieliźnie, nie otrzymał posiłku oraz nie został dopuszczony do toalety, w wyniku czego

mimowolnie oddał mocz. Stwierdzone przez wizytujących nieprawidłowości stanowią naruszenie §9 pkt 3 i 4 wymienionego wyżej Rozporządzenia.

W związku z powyższym Krajowy Mechanizm Prewencji rekomenduje wyeliminowanie nieprawidłowości w traktowaniu osadzonych, szczególnie tych wobec których stosowane są środki przymusu bezpośredniego.

6. Prawo do informacji

Dokumentem regulującym prawa i obowiązki osadzonych w jednostce jest Porządek Wewnętrzny: Zarządzenie nr 5/11 Dyrektora Zakładu Karnego w Sieradzu z dnia 4 stycznia 2011 r. w sprawie porządku wewnętrznego Zakładu Karnego w Sieradzu. W wizytowanych celach mieszkalnych znajdował się tekst Porządku.

W bibliotece centralnej dostępne są dla osadzonych aktualne wersje kodeksu karnego wykonawczego oraz przetłumaczone na języki obce teksty regulaminu wykonywania kary pozbawienia wolności oraz tymczasowego aresztowania, a także wyroki Trybunału w Strasburgu i Biuletyn Rady Europy.

Na korytarzach oddziałów mieszkalnym w widocznym miejscu na ścianie znajdowały się adresy m.in. Sądu Okręgowego, Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, jak również Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka.

Krajowy Mechanizm Prewencji pozytywnie ocenia dbałość administracji wizytowanego zakładu o dostęp osadzonych do informacji. Mechanizm zaleca jednocześnie aby działalność tą poszerzyć o rozpowszechnianie wśród osób pozbawionych wolności wiedzy na temat rozstrzygnięć Trybunału Konstytucyjnego i ich skutków. **W ocenie przedstawicieli KMP, informowanie o orzecznictwie wskazanego Trybunału, mogłoby odbywać się za pomocą audycji emitowanej w radiowęźle.**

7. Prawo do skargi

W 2011 r. administracja jednostki otrzymała 184 skarg od osadzonych, które zawierały głównie zarzuty: traktowania przez funkcjonariuszy SW (47), warunków bytowych (27) i opieki medycznej (20). Z informacji uzyskanej od dyrektora Zakładu wynika, że żadna z rozpatrzonych skarg nie została uznana za zasadną.

Całkowity brak rozstrzygnięć na korzyść skarżących w ocenie przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji może świadczyć o braku obiektywizmu osób rozpatrujących skargi, co więcej rodzi obawy co do skuteczności funkcjonującej procedury skargowej. Prawo osób pozbawionych wolności do złożenia skargi i jej rozpatrzenia w sposób bezstronny jest jednym z podstawowych środków ochrony przed niewłaściwym traktowaniem.

W 2011 r., do dnia wizytacji, osadzeni złożyli do sądu łącznie 27 powództw cywilnych przeciwko jednostce, z czego 7 zostało zakończonych w I instancji. Największą grupę stanowiły powództwa dotyczące naruszenia dóbr osobistych w skutek przeludnienia cel i (lub) złych warunków bytowych (16).

W rozmowach indywidualnych z osadzonymi w zakresie respektowania prawa osadzonych do złożenia skargi, osadzeni zwracali uwagę, iż składanie jakichkolwiek skarg i tak nie wpłynęłoby na zmianę ich sytuacji.

8. Opieka medyczna

Z informacji uzyskanych od kierowniczki ambulatorium wynika, że w więziennej służbie zdrowia występują braki kadrowe głównie w zakresie średniego personelu medycznego oraz stomatologa. W jednostce zatrudnionych jest 7 lekarzy (w różnym wymiarze czasu): kierownik ambulatorium, stomatolog, psychiatra, okulista, laryngolog, neurolog i dermatolog. W skład średniego personelu medycznego wchodzi 7 pielęgniarek. Ponadto, w razie potrzeby wykonywane są konsultacje specjalistyczne w pozawięziennych jednostkach służby zdrowia.

Ambulatorium usytuowane jest na parterze pawilonu „A”. Pomieszczenia służby zdrowia składają się z: pokoiw przyjęć lekarskich oraz gabinetu stomatologicznego. Przyjęcia przez lekarzy realizowane są również w ambulatoriach poszczególnych pawilonów. Wszystkie pomieszczenia są

odnowione i zadbane, wyposażone w odpowiedni sprzęt kwaterunkowy i medyczny. Osadzeni oczekują na przyjęcie do lekarza w poczekalni usytuowanej poza ambulatorium. W pawilonie wyodrębniono również cztery trzyosobowe izby chorych oraz jedną celę przystosowaną do potrzeb osoby z niepełnosprawnością. Przystosowanie to ogranicza się jednak do kącika sanitarnego przeznaczonego dla osoby poruszającej się na wózku i do miejsca w łaźni dostosowanego do potrzeb osoby z niepełnosprawnością. W pozostałym zakresie Zakład nie jest dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Problem dotyczy m.in. konieczności pokonywania schodów wiodących do poszczególnych pomieszczeń oraz pól spacerowych. Tymczasem Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu w orzeczeniu z 2006 r. w sprawie Vincent przeciwko Francji (skarga nr 6253/03) uznał, że osadzenie osoby niepełnosprawnej w więzieniu, gdzie nie może ona poruszać się, w szczególności, opuścić celi samodzielnie, jest „poniżającym traktowaniem” w rozumieniu art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

Godziny pracy ambulatorium podane zostały w Porządku wewnętrznym Zakładu. Wizytującym przedstawiono „Kartę Praw Pacjenta”, dostosowaną dla osób przebywających w warunkach izolacji penitencjarnej

Krajowy Mechanizm Prewencji ustalił, iż badanie osadzonych odbywa się w obecności funkcjonariusza Służby Więziennej, który razem z lekarzem i pacjentem przebywa w gabinecie. KMP stoi na stanowisku, iż obecność funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego w trakcie udzielania świadczeń zdrowotnych osadzonemu powinna mieć charakter wyjątkowy i znajdować zastosowanie wyłącznie wtedy, gdy wymaga tego bezpieczeństwo osoby wykonującej świadczenie zdrowotne, na wyraźne polecenie personelu medycznego.

Europejski Komitet Zapobiegania Torturom również wyraził swoje wątpliwości w tej kwestii. Uznał on, że *„niektóre sytuacje podczas badania lekarskiego wymagają zapewnienia bezpieczeństwa personelowi medycznemu. Jednakże nie ma usprawiedliwienia dla obecności funkcjonariuszy więziennych podczas badania. Ich obecność jest szkodliwa dla stworzenia właściwej relacji*

lekarz – pacjent i zazwyczaj niepotrzebna dla zapewnienia bezpieczeństwa. Powinny być zatem wymyślone alternatywne rozwiązania, które pogodziłyby konieczność zapewnienia bezpieczeństwa oraz poufności badań medycznych. Jedną z możliwości jest zainstalowanie systemu przyzywowego, z którego lekarz mógłby skorzystać przywołując służbę więzienną, za każdym razem gdy znajdzie się w sytuacji zagrożenia. Należy podjąć kroki dla dostosowania praktyki odnośnie badań lekarskich więźniów do powyższych rozważań. W razie potrzeby należy stosownie zmienić prawo” [(Zalecenia Europejskiego Komitetu ds. Przeciwdziałania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu zawarte w raporcie CPT/(2011) 20 paragraf 123)].

W związku z tym Mechanizm zaleca, aby udzielanie świadczeń odbywało się poza zasięgiem słuchu i wzroku funkcjonariuszy służby więziennej. W przeciwnym razie naruszane jest prawo do intymności i poszanowania godności osadzonych oraz prawo do tajemnicy medycznej.

Z informacji udzielonej przez kierownika ambulatorium wynika, że w jednostce nie jest realizowana profilaktyczna opieka zdrowotna. Należy przy tym zauważyć, że zgodnie ze standardami CPT „*zadania opieki zdrowotnej w zakładzie karnym nie powinny ograniczać się do leczenia pacjentów z dolegliwościami. Opiece zdrowotnej powinno się także powierzyć obowiązki w zakresie medycyny społecznej i profilaktycznej*” (§ 52 Trzeciego Sprawozdania Ogólnego [CPT/Inf (93) 12]). **Zdaniem Krajowego Mechanizmu Prewencji wszystkie osoby pozbawione wolności powinni być objęte profilaktyczną opieką zdrowotną.**

Zdecydowana większość respondentów oceniła opiekę medyczną jako dobrą. Jednakże mimo pozytywnych ocen sygnalizowano pojedyncze problemy związane z: długim oczekiwaniem na wizytę, przeprowadzeniem badania w obecności funkcjonariusza, niemiłym podejściem lekarzy do pacjentów.

Protokół Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego kontroli ZOZ Zakładu Karnego w Sieradzu, w dniu 13 czerwca 2011 r. nie zawiera zaleceń pokontrolnych.

9. Oddziaływania kulturalno – oświatowe i sportowe

W ramach działalności kulturalno – oświatowej osadzeni mogą korzystać z zajęć organizowanych w świetlicy centralnej. Świetlice oddziałowe (poza oddziałem terapeutycznym) zostały przekształcone na cele mieszkalne. Jednakże, zgodnie z wyjaśnieniami dyrektora, w związku ze spadkiem zaludnienia, pomieszczeniom tym stopniowo przywrócone zostaną ich funkcje.

W ramach działalności kulturalno – oświatowej na świetlicy centralnej odbywają się spotkania z ciekawymi gośćmi, wystawy, koncerty oraz przedstawienia teatralne. Ponadto, prowadzone są liczne programy resocjalizacyjne, koła zainteresowań, programy edukacyjne, profilaktyczne oraz readaptacyjne. W świetlicy co miesiąc odbywają się również zajęcia sportowe, turnieje oraz rozgrywki.

W budynku, w którym mieści się świetlica zorganizowana została biblioteka centralna, która współpracuje z punktami bibliotecznymi na oddziałach mieszkalnych. Księgozbiór liczy ok. 25 tysięcy woluminów. Ponadto, w budynku mieści się również sala komputerowa z 10 stanowiskami, w której organizowane są tematyczne kursy oraz szkoła komputerowa.

W wizytowanej placówce prężnie działa radiowęzeł z własną telewizją „Albatros”. Radiowęzeł emituje programy radiowe i telewizyjne oraz blok audycji własnych o zróżnicowanej tematyce, w tym konkursy, pogadanki tematyczne.

Z uzyskanych od administracji Zakładu informacji wynika, że dba ona o różnorakie formy rekreacji dla skazanych. Jednakże osadzeni, z którymi członkowie KMP rozmawiali, nie potwierdzili tych informacji. Twierdzili oni, że w związku z likwidacją świetlic oddziałowych nie są proponowane im żadne aktywności kulturalno – oświatowe, zaś zajęcia w świetlicy centralnej organizowane są bardzo rzadko. Krajowy Mechanizm Prewencji przypomina, że zgodnie ze stanowiskiem CPT, wyrażonym w pkt 91 Sprawozdania z wizyty w Polsce w 2004 r. *„brak konstruktywnych zajęć jest nie do przyjęcia. Jak podkreślano w poprzednich raportach Komitetu, celem powinno być zapewnienie wszystkim więźniom, łącznie z tymczasowo aresztowanymi, spędzania części dnia poza celami i włączenie w celowe zajęcia takie jak praca, edukacja, sport, rekreacja, wizyty towarzyskie.”* [(Rada Europy, Strasburg, 11.04.2005 r.); CPT

(2005)3]. **KMP zaleca podjęcie wysiłków w celu zapewnienia wszystkim więźniom regularnego dostępu do zajęć kulturalno - oświatowych, poprzez jak najszybsze wyludnienie pomieszczeń świetlic oddziałowych.**

10. Zatrudnienie osadzonych

W czasie wizytacji 241 osadzonych wykonywało prace na rzecz Zakładu, zarówno przy pracach pomocniczych i porządkowych, jak i przy szyciu oraz spawaniu. We wskazanej liczbie 150 więźniów zatrudnionych było odpłatnie, zaś 91 nieodpłatnie. Osadzeni zatrudnieni z którymi przeprowadzono rozmowy nie zgłaszali uwag dotyczących pracy.

W dniu wizytacji, podczas oglądu jednostki przedstawiciele KMP zwizytowali pomieszczenia warsztatowe, obejrzano także kuchnie i magazyny żywnościowe. Odrębne zaplecze warsztatowe, składające się z pracowni ślusarskiej, stolarni wyposażone było w odpowiedni sprzęt. Stan tych pomieszczeń nie budził zastrzeżeń.

11. Oddziaływania terapeutyczne

Oddział terapeutyczny przeznaczony jest dla skazanych z zaburzeniami psychicznymi i upośledzonymi umysłowo i dysponuje 85 miejscami. W dniu 26 października 2011 r. przebywały w nim 72 osoby. Personel oddziału stanowią: kierownik (psycholog), dwóch psychologów, dwóch wychowawców oraz dwóch terapeutów zajęciowych. Z informacji udzielonej przez kierowniczkę oddziału wynika potrzeba zatrudnienia pielęgniarki oraz zwiększenia godzin pracy lekarza psychiatry. Oprócz opisanych w pkt 3 Raportu cel mieszkalnych, do bazy lokalowej OT należą: sale do prowadzenia zajęć psychokorekcyjnych (w tym 2 świetlice) oraz pomieszczenia do terapii zajęciowej i zajęć sportowych.

Skazanych obejmuje się oddziaływaniami polegającymi w szczególności na: terapii indywidualnej i grupowej, terapii alkoholowej oraz zajęciowej. Terapia indywidualna skierowana jest do skazanych, którzy ze względu na swoje uwarunkowania psychofizyczne nie kwalifikują się do terapii grupowych oraz do skazanych wymagających wsparcia, pomocy, odreagowania negatywnych napięć.

Terapia zajęciowa ma na celu mobilizowanie osadzonych do aktywności, wyrobienie nawyku punktualności, systematyczności, naukę umiejętności praktycznych, rozwijanie zainteresowań, zdolności manualnych. Uczestnicy terapii zajęciowej mają do dyspozycji salę stolarni oraz salę arteterapii.

Z informacji udzielonych przez kierowniczkę Oddziału wynika, że populacja skazanych przebywających w OT jest, z racji swej niepełnosprawności, nie zawsze podatna na stosowane wobec niej oddziaływania.

Zastrzeżenia wizytujących wzbudził sposób, w jaki osadzeni froterują podłogę korytarza OT. Polega on na ciągnięciu przez sprzątających odwróconego i obciążonego kamieniami stołu, pod którym umieszczono koc spełniający funkcję polerki. **Krajowy Mechanizm Prewencji wzywa administrację Zakładu do natychmiastowej zmiany sposobu sprzątania oddziału terapeutycznego, gdyż jest ona w opinii KMP poniżającym traktowaniem osób sprzątających.**

12. Prawo do kontaktu ze światem zewnętrznym

W oddziałach mieszkalnych znajdują się samoinkasujące aparaty telefoniczne przeznaczone do dyspozycji skazanych. Jednorazowy czas korzystania z aparatu telefonicznego nie może przekroczyć 10 minut. Sposób wykonywania rozmów telefonicznych reguluje Porządek wewnętrzny, zgodnie z którym prawo do korzystania z samoinkasującego aparatu mają wyłącznie skazani, wobec których stosuje się regulamin wykonywania kary pozbawienia wolności (§ 28.3 Zarządzenia nr 12/2010). Zakaz prowadzenia rozmów telefonicznych przez tymczasowo aresztowanych obejmuje również kontakty z obrońcą lub pełnomocnikiem, o których mowa w art. 215 § 1 k.k.w. **Mechanizm każdorazowo podkreśla, iż całkowity zakaz prowadzenia rozmów telefonicznych przez osoby tymczasowo aresztowane stoi w sprzeczności zarówno z art. 215 § 1 k.k.w. oraz Rekomendacjami Rec (2006)2 Komitetu Ministrów do państw członkowskich Rady Europy w sprawie Europejskich Reguł Więziennych.**

W wizytowanej jednostce znajduje się sala widzeń wyposażona w stoliki i krzesła, z wydzieloną częścią do odbywania widzeń bez osoby dozoru. Wyodrębniono również stanowiska do widzeń w sposób uniemożliwiający

bezpośredni kontakt, wyposażone w telefon do komunikowania się osadzonego z odwiedzającą go osobą. Jednostka nie dysponuje pomieszczeniem do udzielania widzenia w oddzielnym pomieszczeniu, bez osoby dozorującej. **Brak w jednostce pomieszczenia do realizacji przewidzianej w art. 138 § 1 pkt 3 Kodeksu karnego wykonawczego nagrody uniemożliwia w praktyce udzielenie wspomnianej nagrody.** W ocenie Krajowego Mechanizmu Prewencji należy więc zorganizować na terenie Zakładu odpowiednio wyposażone pomieszczenie do udzielania widzenia w oddzielnym pomieszczeniu, bez osoby dozorującej. Ponadto, Mechanizm proponuje zorganizowanie w sali widzeń kącika z zabawkami dla dzieci.

Osoby, z którymi rozmawiano, skarżyły się na brak możliwości dokonania zakupów podczas widzeń. Ponadto, wskazali na krótszy niż w Porządku wewnętrznym dozwolony czas trwania połączeń telefonicznych.

13. Prawo do praktyk religijnych

Opiekę duszpasterską w Zakładzie sprawuje kapelan katolicki. Ponadto, w jednostce działalność prowadzi Towarzystwo Biblijne i Traktatowe Świadków Jehowy, Kościół Ewangelicznych Chrześcijan oraz Kościół Adwentystów Dnia Siódmego. W Zakładzie nie ma odrębnej kaplicy. Praktyki religijne realizowane są w świetlicy centralnej.

Skazani oraz tymczasowo aresztowani nie zgłaszali uwag dotyczących posług religijnych w jednostce.

14. Rekomendacje

Na podstawie art. 19 Protokołu Fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, Krajowy Mechanizm Prewencji, celem poprawy stanu przestrzegania praw osób pozbawionych wolności kieruje rekomendacje do niżej wymienionych organów, z prośbą o ustosunkowanie się zgodnie z właściwością:

1. Dyrektor Zakładu Karnego w Sieradzu:

- 1.1. zapewnienie w trybie pilnym osadzonym w pawilonie A odpowiednich warunków bytowych, zgodnych z przepisami prawa krajowego oraz uznawanymi w tym zakresie standardami międzynarodowymi lub wyłącznie go z użytkowania,
- 1.2. wyeliminowanie nieprawidłowości w traktowaniu osadzonych, szczególnie tych wobec których stosowane są środki przymusu bezpośredniego,
- 1.3. natychmiastową zmianę sposobu sprzątanía oddziału terapeutycznego,
- 1.4. udzielanie świadczeń medycznych poza zasięgiem słuchu i wzroku funkcjonariuszy służby więziennej,
- 1.5. przeprowadzenie remontu cel w pawilonie C,
- 1.6. przeprowadzenie dezynsekcji cel w pawilonie C,
- 1.7. uzupełnienie brakujących głośników radiowęzła w celach pawilonu A,
- 1.8. zapewnienie odpowiednich warunków sanitarno-higienicznych w celach kilkunastoosobowych,
- 1.9. pełne zabudowanie kąpoków sanitarnych lub przekształcenie cel mieszkalnych z niezabudowanymi kąpokami sanitarnymi w cele jednoosobowe,
- 1.10. objęcie osób pozbawionych wolności profilaktyczną opieką medyczną,
- 1.11. zapewnienia wszystkim więźniom regularnego dostępu do zajęć kulturalno - oświatowych, poprzez jak najszybsze wyludnienie pomieszczeń świetlic oddziałowych,
- 1.12. zwiększenia liczby etatów psychologa oraz średniego personelu medycznego,
- 1.13. uzupełnienie liczby sprzętu kwaterunkowego odpowiednio do liczby osób osadzonych,

- 1.14. wyposażenie łóżek piętrowych w drabinki i zabezpieczenia lub dokonanie wymiany łóżek na inne, o konstrukcji gwarantującej bezpieczeństwo osadzonych,
- 1.15. informowanie osadzonych, np. za pomocą radiowęzła, o prawnych i praktycznych skutkach wyroków Trybunału Konstytucyjnego w sprawach, które bezpośrednio dotyczą osób osadzonych;
- 1.16. dostosowanie Zakładu Karnego do potrzeb osób z niepełnosprawnością,
- 1.17. rozważenie możliwości zorganizowania pomieszczenia do odbywania widzenia, bez osoby dozorującej.

2. Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w Łodzi:

- 2.1. przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego w sprawie opisanego w raporcie zastosowania środków przymusu bezpośredniego w postaci umieszczenia w celi zabezpieczającej,
- 2.2. przekazanie środków finansowych do przeprowadzenia remontu pawilonu A lub wyłączenie go z użytkowania,
- 2.3. przekazanie środków na przeprowadzenie niezbędnych remontów w pawilonie C,
- 2.4. przekazanie środków na pełne zabudowanie kąpoków sanitarnych lub przekształcenie cel mieszkalnych z niezabudowanymi kąpokami sanitarnymi w cele jednoosobowe,
- 2.5. przeznaczenie środków finansowych na dodatkowe etaty dla psychologa oraz średniego personelu medycznego,
- 2.6. dostosowanie Zakładu Karnego do potrzeb osób z niepełnosprawnością.

3. Dyrektor Generalny Służby Więziennej:

4. zapewnienie w trybie pilnym osadzonym w pawilonie A odpowiednich warunków bytowych, zgodnych z przepisami prawa krajowego oraz uznawanymi w tym zakresie standardami międzynarodowymi lub wyłączenie go z użytkowania

Dyrektor placówki, nawiązując do zagadnienia warunków bytowych w pawilonie „A” poinformował, iż jest to budynek XIX wieczny, którego ostatni remont przeprowadzono w 2011 roku. Jednakże ze względu na szeroki zakres przewidzianych prac, nie jest możliwe zrealizowanie ich w okresie jednego roku budżetowego. Dlatego też w 2011 roku podjęto najpilniejsze prace związane z remontem dachu budynku oraz elewacji, pozwalające na zabezpieczenie stanu budynku od zewnątrz i w konsekwencji wyeliminowanie wilgoci wewnątrz. Ponadto przeprowadzono prace remontowe ośmiu cel mieszkalnych dla osadzonych, trzech pomieszczeń terapii zajęciowych, magazynu ZOZ-u przeznaczonego do przechowywania odpadów medycznych, pomieszczenia socjalnego użytkowanego przez średni personel medyczny oraz pomieszczenia kierującego oddziałem penitencjarnym. Dyrektor oświadczył także, iż w przypadku uzyskania odpowiedniej ilości środków finansowych w roku 2012, przeprowadzone zostaną kolejne prace remontowe, nie tylko w pawilonie „A” lecz także „C” - m.in. wymiana stolarki okiennej i odnowa cel mieszkalnych, łaźni oraz korytarzy. Co więcej, w miarę możliwości finansowych, będą podjęte dalsze prace dotyczące poprawnego funkcjonowania radiowęzła zakładowego, uwzględniona zostanie potrzeba stworzenia dodatkowych udogodnień dla niepełnosprawnych oraz sugestia związana ze zorganizowaniem pomieszczenia do odbywania widzenia bez osoby dozorującej.

W kwestii wyeliminowania nieprawidłowości w traktowaniu osadzonych Dyrektor jednostki poinformował, iż zwiększona zostanie ilość szkoleń a tematyka ta zostanie objęta szczególnym nadzorem. Nawiązując zaś do sposobu sprzątanía oddziału terapeutycznego oznajmił, że niezwłocznie usunięto z oddziału froterkę własnej konstrukcji.

Odnosząc się do problemu obecności funkcjonariuszy służby więziennej podczas udzielania świadczeń medycznych, władze jednostki wskazały, że przebywanie osoby nie będącej pracownikiem medycznym podczas badań lekarskich realizowana jest na prośbę lekarza, a w sytuacji tego wymagającej pacjent i lekarz są poza zasięgiem wzroku takiej osoby. Ponadto w odpowiedzi na zalecenie KMP, dotyczące objęcia osób pozbawionych wolności profilaktyczną opieką medyczną Dyrektor oświadczył, że w Zakładzie Karnym w Sieradzu realizowane są badania oraz programy profilaktyczne np. program antynikotynowy, profilaktyka przeciw zakażeniom HIV i HCV, szczepienia ochronne. Niezależnie realizowane są także badania wstępne uzębienia jamy ustnej, a przy przyjęciu do Zakładu przeglądy stanu higieny.

W nawiązaniu do tematu dezynsekcji cel w pawilonie „C”, Krajowy Mechanizm Prewencji został poinformowany, że zakład ma zawartą umowę z firmą zewnętrzną wykonującą usługi; dezynfekcji, dezynsekcji oraz deratyzacji, która w przypadku zgłaszanych przez kwatermistrzów zastrzeżeń, wykonuje bez zbędnej zwłoki wskazane zabiegi.

W reakcji na wytyczne Mechanizmu, związane z zapewnieniem odpowiednich warunków sanitarno-higienicznych w celach kilkunastoosobowych, Dyrektor oznajmił, że w momencie rozwiązania problemów związanych z przeludnieniem, wskazane cele będą funkcjonowały zgodnie z pierwotnym przeznaczeniem. Natomiast zabudowa kąpoków sanitarnych odbywa się zgodnie z przyjętym planem działania na lata 2011-2014 i uzależniona jest od ilości środków finansowych otrzymanych na ten cel. Również problemy z zapewnieniem wszystkim osadzonym regularnego dostępu do zajęć kulturalno- oświatowych wynikają z przeludnienia i braku możliwości osadzenia skazanych w innych pomieszczeniach niż świetlice w oddziałach mieszkalnych. Władze jednostki poinformowały, że w przypadku spadku zaludnienia świetlice są niezwłocznie wyposażane w sprzęt do prowadzenia programowej działalności. Jednakże w pozostałych salach do prowadzenia wyżej wspomnianych zajęć w budynku świetlicy centralnej planowo realizowane są codzienne spotkania z osadzonymi, o których informacje docierają do wszystkich osadzonych poprzez radiowęzeł,

telewizję „Albatros”, komunikaty na tablicach informacyjnych oraz od wychowawców.

W celu zwiększenia liczby etatów psychologa oraz średniego personelu medycznego mają zostać podjęte w placówce działania zmierzające do pozyskania dodatkowych etatów. Wszczęto już procedurę kwalifikacyjną mającą na celu pozyskanie na ½ etatu cywilnego pielęgniarki do pracy an rzecz ZOZ, a kierownik jednostki rozważy również możliwość wzmocnienia etatowego w/w odcinków w ramach przesunięć pomiędzy działami.

Nawiązując do rekomendacji dotyczących sprzętu kwaterunkowego, KMP został poinformowany, że jego liczba w stosunku do liczby osób osadzonych jest zgodna z obowiązującymi przepisami. Sprzęt poddawany jest okresowym przeglądom w oparciu o które dokonywana jest ocena stopnia jego zużycia, a naprawa oraz odnawianie uszkodzonych sprzętów dokonywane są na bieżąco. Ponadto zdaniem Dyrektora to na ich użytkownikach ciąży obowiązek w zakresie dbałości o nie. W przypadku wystąpienia niedoborów w sprzęcie w celi mieszkalnej, starszy celi winien informować przełożonych o stanie faktycznym w tym zakresie, gdyż dział kwatermistrzowski posiada odpowiednią ilość sprzętu do uzupełnienia. Natomiast pomimo, iż łóżka piętrowe nie są wyposażone w drabinki i zabezpieczenia, spełniają określone prawem wymogi. Niemniej jednak w przypadku uzupełniania sprzętu kwaterunkowego przez jednostkę będą uwzględniane sugestie w tym zakresie.

Odpowiadając na wytyczne w sprawie informowania osadzonych o prawach i praktycznych skutkach wyroków Trybunału Konstytucyjnego w sprawach, które bezpośrednio dotyczą osadzonych, Dyrektor jednostki oznajmił, że publikacje orzecznictwa są dostępne w bibliotece. Zostaną jednak rozważone również inne możliwości informowania osadzonych o prawach i praktycznych skutkach w/w orzecznictwa.

W odpowiedzi na rekomendacje KMP, Okręgowy Inspektorat Służby więziennej w Łodzi zalecił przeprowadzenie czynności wyjaśniających w sprawie opisanego w Raporcie zastosowania środków przymusu bezpośredniego w postaci umieszczenia w celi zabezpieczającej i pasa obezwładniającego wieloczęściowego.

Skierował pismo do Dyrektora Zakładu Karnego w Sieradzu, polecające wyciągnięcie konsekwencji służbowych wobec osób odpowiedzialnych za powyższe.

W kwestii funduszy w/w jednostki, przyznany został jej plan finansowy na poziomie lat ubiegłych, w ramach którego dyrektor placówki jest zdaniem Inspektoratu, kompetentny wydzielić środki na realizację częściowego remontu pawilonów, natomiast podjęcie decyzji o wyłączeniu go z użytkowania leży w gestii Dyrektora Generalnego Służby Więziennej. Ponadto Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w Łodzi poinformował, że nie dysponuje środkami na dodatkowe etaty dla psychologa oraz średniego personelu medycznego. Podjęte zostały jednak działania ukierunkowane na wzmocnienie kadry psychologów działu penitencjarnego m.in. oddelegowano psychologa z Aresztu Śledczego w Łodzi do ZK w Sieradzu. Okręgowy Inspektorat wskazał również, że liczba psychologów w oddziale terapeutycznym jest adekwatna uwzględniając proporcje kadry wobec populacji więźniów, niemniej jednak przesłano wniosek o zmniejszenie liczebności skazanych umieszczonych w oddziale terapeutycznym. Krajowy Mechanizm Prewencji został także zawiadomiony, że zgodnie z Zarządzeniem Dyrektora Generalnego Służby Więziennej Zakład Karny w Sieradzu nie jest przeznaczony do przyjmowania osób poruszających się na wózku inwalidzkim, zaś przystosowanie jednostki do wymagań tej kategorii osób nie jest możliwe ze względu na brak funduszy.

W dniu 12 marca 2012 roku Dyrektor Generalny Służby Więziennej oznajmił, że po przeanalizowaniu sytuacji zaistniałej w wizytowanej jednostce penitencjarnej, ze względu na występujące w okręgu łódzkim przeludnienie, nie widzi możliwości wyrażenia zgody na wyłączenie pawilonu „A” z użytkowania. Nawiązując do wydatków budżetowych placówki, po ich przeanalizowaniu, oświadczył że wydatki na usługi konserwacyjne w okręgu łódzkim są jednymi z najwyższych w skali kraju, a zaplanowane w bieżącym roku środki na działalność remontową dla OISW w Łodzi są na stosunkowo wysokim poziomie. W związku z powyższym Dyrektor Generalny Służby Więziennej zobowiązał Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w Łodzi do niezwłocznego przeanalizowania

harmonogramu prac remontowych i wydatków na usługi konserwacyjne w budynku „A”.